

ЦИВИЛНО-ВОЈНА САРАДЊА У ВОЈСЦИ СРБИЈЕ

Пуковник мр *Миленко Лаловић*

У оквиру организацијско-мобилизацијских промјена Војске Србије уведена је и формирана функција цивилно-војне сарадње (Civil Military Cooperation – CIMIC). Досадашњи војнообразовни систем Републике Србије није садржавао наставни план и програм који је третирао ову проблематику. Оспособљавање и обучавање кадра који ће извршавати задатке цивилно-војне сарадње завређује посебну пажњу. Свеобухватно сагледавање функције цивилно-војне сарадње неминовно намеће закључак да се ради о веома важној дјелатности војске која утиче на коначан исход савремених војних операција.

*Аутор ради у Одељењу за цивилно-војну сарадњу ГШ ВС

Нове тенденције у развоју савремених армија нужно уважавају услове реалности ради ефикаснијег и примјеренијег дјеловања. Безбједносни изазови, ризици и пријетње намећу потребу за изградњом капацитета, способности и ресурса којима ће се њихов штетни и погубни утицај на живу силу, материјално-техничка средства и околину, свести на најмању могућу мјеру. Природа и карактер са-

времених операција су се знатно измијениле у односу на класичне операције: избрисана је ранија строга подјела на ратне или операције подршке миру; окружење операције се стално мијења и захтјева непрекидну адаптацију; линеарно бојиште замјењује асиметрично са дисиметричним начином дејстава; противник се данас не препознаје; тежиште борбених дејстава са бојног поља премјешта се у урбане сре-

дине; за достизање крајњег циља операције нужно се користе сва расположива средства.

Евидентно, изузетно је порасла сложеност операција, а мултинационалност им постаје једна од основних карактеристика. Данашњи ратови укључују традиционална борбена дејства, мировне операције и пружање хуманитарне помоћи. Војни ефективи се неминовно морају прилагодити новим изазовима. Перспектива и будућност модерних операција више нису достигнути циљеви већ постигнути ефекти. Кључни моменат сваке операције представља начин прикупљања информација ради праћења ситуације у реалном времену. То, истовремено, представља и будућност у обавјештавању.

Данашње војне операције постале су комплексне. Међународна заједница има водећу улогу у рјешавању конфликата, али одговорност је и на локалним властима. Војска је задужена за безбједност и сигурност.

Драстично повећање интересовања и надзор штампе и медија представља битну одредницу измијењености карактера савремених операција. Изостанак правовремене званичне информације о ангажовању Војске ствара простор за различите спекулације.

Цивилно-војна сарадња

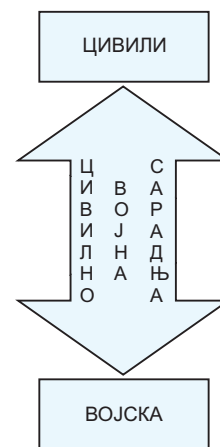
Без обзира на то о каквој се врсти војне операције ради, увек су присутна њена два структурна елемента: војни и цивилни. Сарадња између њих представља кључ успјеха. Најновија искуства указују на то да однос између војних и цивилних снага постоји на свим нивоима и у различитим контекстима. Зато, војне снаге треба да буду способне да раде у кооперацији са државним, међународним и невладиним организацијама. Цивилно-војна сарадња обезбеђује основну везу између војних снага и цивилног окружења.

Пошто се ради о двије организације са различитим „правилима понашања“¹⁾ за успјешну сарадњу неопходно је одговарајуће знање из ове области. Устројство цивилних структура – актера заснива се на релаксиранијем понашању и раду у извршавању послова и задатака, док је наспрам тога дисциплинована и строго хијерархијски устројена војна организација са дефинисаним ланцем командовања, извршавања и контролом. Подразумијева се

да је познавање и уважавање ових чињеница полазна основа за успостављање сарадње са цивилним структурама и координацију будућих заједничких и обострано прихваћених активности. У било ком ангажовању војске, потребно је да командант узме у обзир друштвене, политичке, културне, вјерске, економске, хуманитарне и факторе животне средине када планира и спроводи војне операције. Штавише, команданти требају узети у обзир и присуство великог броја међународних и невладиних организација које имају своје сопствене циљеве и методе, које је можда неопходно ускладити са војним. Уколико се одговарајућим дјелатностима не испуни та празнина између војске и цивила озбиљно се доводи у питање и исход војне операције. Цивилно-војна сарадња је управо прави „алат“ у рукама команданта којим се попуњава та празнина и уз чију помоћ се успоставља мост који спаја учеснике (војне и цивилне актере) операције, ради изналажења начина даље сарадње како би и једна и друга страна лакше и брже достигла своје циљеве. Цивилно-војна сарадња је веома корисно и примјениво „оруђе“ команданта у свим операцијама, од општег рата, преко операција подршке миру до хуманитарних операција. Разноврсне савремене операције, попут противтерористичке, информативне и психолошке, такође могу тражити елементе за синхронизацију са цивилно-војном сарадњом.

О актуелности и значају цивилно-војне сарадње, као одговорности команданта, говори и следећа изјава: „У прошла времена команданти никад нису размишљали о цивилно-војној сарадњи. То је била одговорност старих пуковника који нису били употребљиви за операције. Данас, све се то променило. Цивилно-војна сарадња је командантова одговорност.“²⁾

Дакле, за цивилно-војну сарадњу може се рећи да представља сарадњу и координацију у функцији подршке извршења мисије, између команданта војних снага на терену и цивилних актера, укључујући становништво и локалну власт, као и међународне, националне и невладине организације и агенције.³⁾ Краткорочни циљ цивилно-војне сарадње је успостављање и одржавање пуне сарадње са цивилним актерима у оквиру зоне операције ради стварања што повољнијих услова за постизање оперативних предности за јединицу, повећање без-

Шема 1. Цивилно-војна сарадња – спона између војске и цивила

¹⁾ Различити циљеви, мандати, организациона структура, задаци, ресурси...

²⁾ General Joachim Spiering, Commander in Chief, Allied Forces Central Europe, 9 September 1998.

³⁾ NATO CIMIC Doktrina, AJP-9, 18. јуни 2001.

бједности сопствених снага и успостављање повјерења међу локалним становништвом. Дугорочни циљ цивилно-војне сарадње је стварање услова који ће омогућити изналажење најбољег рјешења за успјешно извршење и окончање војне операције. Не спроводи се једнострано већ је то двосмјерна активност која захтјева велико стручно ангажовање у готово неограниченом пољу рада. Неопходна стабилизација цивилне инфраструктуре и реконструкција у конфликтном и постконфликтном периоду незамислива је без учешћа војних снага.

Синтагма *цивилно-војна сарадња* указује на двије врсте активности - цивилне и војне, које, у крајњем, за резултат имају обострану добит и корист. Цивилно-војна сарадња, различитог садржаја и обима, одражава се на свеукупно стање у зони војне операције. Команданти треба да буду свјесни утицаја војних операција на цивилну средину и обрнуто, то јест утицаја цивилне средине на њихове операције. Они треба да дају приоритет и упра-

вљају активностима цивилно-војне сарадње на такав начин да се одржи војна ефикасност без непотребног отежавања услова цивилима или угрожавања цивилних циљева. Бројни су случајеви када се војни команданти сусрећу са низом проблема који наизглед немају војни карактер, а нужно их је ријешити, јер њихово нерјешавање или одлагање рјешења може имати далекосежне негативне последице на ток и достизање војног циља операције. Прилично увјерљиву аргументацију и илустрацију овог проблема налазимо и у изјави генерала Ајзенхауера:⁴⁾ *„Бићу срећнији чим се отарасим питања која се не тичу војске! Понекад ми се чини да проживим 10 година недељно, од којих бар 9 потрошим на политичка и економска питања (...) и често од тога добијем главобољу. Нема залиха воде. Нема струје. Нема хране. Нема горива, а лешеви су по целом граду...“*

⁴⁾ У то време Ајзенхауер је био командант савезничких трупа у Европи 1944. године.

Суочавање са тако великим бројем проблема, невојног карактера, које је потребно ријешити у релативно кратком року, неминовно изискује потребу да штабови и јединице буду оспособљени за њихово рјешавање. Дакле, цивилно-војна сарадња за посљедицу треба да има смањење учешћа војних ресурса, а пропорционално томе – повећање учешћа цивилних ресурса. Оног момента кад цивилне структуре приме сву одговорност за дату територију од војних структура, цивилно-војна сарадња је у потпуности извршила своју функцију, тј. војна операција је успјешно окончана. Цивилно-војна сарадња представља командну одговорност команданта. Она није само задатак засебне структуре, већ је то и штабна функција.

Цивилно-војна сарадња заснива се на два подједнако важна сета принципа који регулишу (1) начин организовања цивилно-војне сарадње у војним хијерархијским ситемима и обавезе самог система ка цивилним структурама, и (2) усмјеравају успостављање и одр-

жавање цивилно-војних релација са цивилним властима, водећим организацијама (владиним и невладиним) и становништвом.

Први сет принципа односи се на примат мисије, командну одговорност, економију и концентрацију снага и средстава, правну утемељеност и хуманитарни аспект. Други сет принципа односи се на културни аспект, подршку базичним циљевима, подељену одговорност, сагласност, транспарентност и комуникативност. Примјена наведених принципа се реализује путем успостављања цивилно-војног контакта–везе, како би се пружила подршка војним снагама, али и цивилном окружењу.

Цивилно-војна сарадња – функција Војске Србије

Феномену цивилно-војне сарадње страни војни стручњаци и теоретичари предвиђају завидну будућност. То је функција командовања

у свим релевантним земљама (сусједне, земље у транзицији и најмоћније земље свијета). Република Србија постала је пуноправни члан Програма Партнерство за мир, што даје основу за потенцирање значаја и улоге цивилно-војне сарадње у Војсци Србије. У прилог томе иду и додијелене јој мисије, прије свега мисија учешћа у изградњи и очувању мира у региону и свијету. Стандарди и процедуре по питању цивилно-војне сарадње које су увелико заживјеле у страним армијама нужно упућују на разматрање и критичку примјену њиховог устројства у Војсци Србије. Војска Србије је препознала и формирала нову функцију како би на што адекватнији начин одговорила изазовима свог постојања. Изучавањем страних искустава, уважавањем сопствене реалности и визијом своје улоге, Војска Србије је сагледала и направила алат који ће обезбеђивати двосмјерни контакт са цивилним структурама без чијег је учешћа немогуће замислити било коју војну операцију. Степен и квалитет сарадње са цивилним окружењем у зони извођења

војне операције директно је сразмјеран успјеху операције.

На основи те платформе формирана је и цивилно-војна сарадња Војске Србије. Страна искуства говоре о цивилно-војној сарадњи првенствено из угла мултинационалних операција док визија Војске Србије пројектује развој цивилно-војне сарадње и за њену употребу на сопственој територији. У складу са мисијама Војске Србије, цивилно-војна сарадња има за циљ да развије капацитете и способности помоћу којих ће пружити успјешан одговор на све три мисије Војске Србије. Дакле, цивилно-војна сарадња Војске Србије својим капацитетима и способностима треба да задовољи захтјеве према одбрани сопствене територије, према очувању мира у региону и свијету и према пружању помоћи цивилном становништву у случају природних и технолошких катастрофа. Стога је цивилно-војна сарадња Војске Србије интегрисана у свакодневне активности, процесе планирања, доношења одлука и оспособљавања. Инвестиција у селекцији, едуковању и оспособљавању кадрова цивилно-војне сарадње свакако да је нужан предуслов за испуњење ових ни мало лаких захтјева. Само вољан, обучен и оспособљен кадар може допринијети нормативно-правној заснованости, функционалној ефикасности и ефективности функције цивилно-војне сарадње.

Полазећи од таквих претпоставки, едуковање кадрова из цивилно-војне сарадње у иностранству искориштено је као полазна основа за изградњу функције цивилно-војне сарадње у Војсци Србије. Да би функција цивилно-војне сарадње заживјела у пракси Војске Србије пошло се од организацијског структурирања и формацијског устројавања. Тако је цивилно-војна сарадња Војске Србије организацијски заступљена на стратегијском (нивоу ГШ Војске Србије), оперативном (нивоу команди КоВ, ВиПВО и Команде за обуку) и тактичком нивоу (бригада–база–центар–флотила). На нивоу ГШ Војске Србије носилац функције је Одељење за цивилно-војну сарадњу (Ј-9) ГШ Војске Србије. На оперативном нивоу то раде одсеци за цивилно-војну сарадњу (КоВ: Л-9; ВиПВО: А-9; Команда за обуку: Т-9), док на тактичком нивоу имамо реферат за цивилно-војну сарадњу Б-9.

Идеја за развој свих „мисијских“⁵⁾ способности цивилно-војне сарадње Војске Србије довела је до отварања Канцеларије за цивилно-војну сарадњу⁶⁾ на властитој територији, што представља куриозитет. На тај начин имплементирана је функција цивилно-војне са-

Снимио: Д. Банда

⁵⁾ Мисије Војске Србије.

⁶⁾ Пандан CIMIC центру.

радње у праксу Војске Србије. Та канцеларија добила је и улогу центра за обуку кадра цивилно-војне сарадње Војске Србије. Тако је отпочео и процес оспособљавања кадра на тлу сопствене територије. Стицај околности обезбиједио је све потребне предуслове за рад органа цивилно-војне сарадње на територији сопствене државе у оквиру Канцеларије за цивилно-војну сарадњу у 4. мтбр (стална присутност професионалних припадника Војске Србије на задацима обезбјеђења административне линије према Косову и Метохији, мултиетничка и мултинационална окруженост, постојање невладиних и владиних међународних и државних организација и агенција, као и присуство мултинационалних снага у мисији КФОР). Такав амбијент искоришћен је као својеврсна лабораторија за истраживање и усавршавање функције цивилно-војне сарадње у Војсци Србије. Експлоатација тих услова у практичну уградњу цивилно-војне сарадње у свакодневне активности Војске Србије доводи, како до повећања оперативне ефикасности Војске Србије, тако и до квалитета обучености и оспособљености кадра цивилно-војне сарадње Војске Србије. Концепт Канцеларије за цивилно-војну сарадњу у 4. мтбр је примјенљив и у другим јединицама Војске Србије. Капацитет наведене Канцеларије уз додатно ангажовање омогућио би и практичну обуку припадника органа цивилно-војне сарадње из других земаља (првенствено из бивше СФРЈ).

Кроз обуку у Канцеларији за цивилно-војну сарадњу у 4. мтбр прошао је сав кадар цивилно-војне сарадње у Војсци Србије. Сви припадници цивилно-војне сарадње Војске Србије су у троседмичним планским активностима стицали значајна практична искуства на функционалним задацима. То ће се, свакако, одразити на квалитет и квантитет рада у извршавању функционалних задатака тих органа у матичним јединицама. Томе ће допринијети и радни састанци са органима за цивилно-војну сарадњу на којима се спроводе стручне расправе по тежишним питањима за рад органа цивилно-војне сарадње.

У пракси органа за цивилно-војну сарадњу Војске Србије заживјела је процјена елементарна цивилно-војне сарадње по прописаним процедурама и на основу тога профункционалисао је и систем извјештавања о стању по питању цивилно-војне сарадње. Такав рад доприноси формирању солидне базе података о капацитетима цивилног сектора. За команданте јединица сарадња са цивилним сектором посебно је важна, јер на тај начин, по потреби, укључују цивилни аспект у свакодневне активности јединице, а у току операције у све фазе планирања и извођења операције.

Није занемарива ни размјена стечених искустава са органима цивилно-војне сарадње страних армија. Експертски разговори са припадницима цивилно-војне сарадње оружаних снага Италије, Мађарске, Турске и КФОР-а доприносе дубљем поимању функције и пружају могућност уградње тако стечених знања и искустава у нормативно-доктринарна и оперативно-функционална документа, као и трасирање пута даље изградње цивилно-војне сарадње Војске Србије. Придаје се и значај едуковању о цивилно-војној сарадњи лица ван састава структура цивилно-војне сарадње Војске Србије.

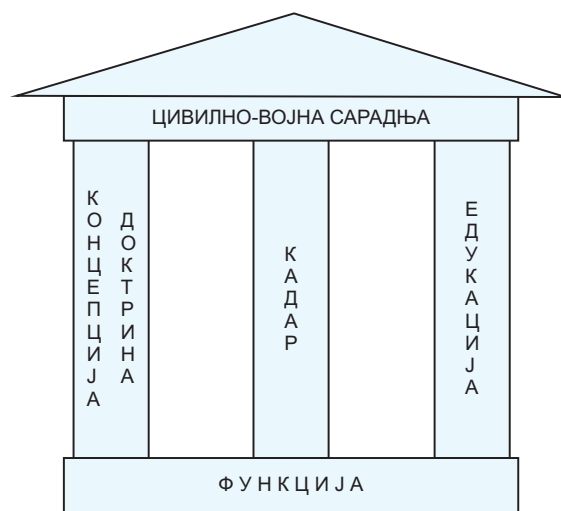
„Мисијско“ профилисање кадра цивилно-војне сарадње у 2010. години, а посебно за другу мисију Војске Србије, створило би полазне основе за упућивање органа цивилно-војне сарадње у штабове за цивилно-војну сарадњу неке од тада актуелних мировних мисија за које парламент Републике Србије буде сагласан.

Треба имати на уму да ће организацијско-формацијска структура цивилно-војне сарадње у Војсци Србије бити подложна доградњи у складу са процјенама и потребама ове функције, а ради повећања оперативно-функционалних способности Војске Србије.

Компоненте развоја цивилно-војне сарадње

Пратећи трендове организације савремених армија уз уважавање сопствених услова и искустава, Војска Србије прилагођава своју структуру формирајући функције које ће бити ефикасне и ефектне да одговоре задацима задатим у мисијама. Да би одговорила својој намени и улози, свака успостављена функција оправдаће своје постојање уколико јој темељ

Шема 2. Кључни елементи за развој функције

има упориште у три носећа стуба, а то су: концепција – доктрина, кадар и едукација. Ови стубови су, заправо, нужни предуслови за успешно извршавање функционалних задатака.

Концептуална заснованост цивилно-војне сарадње одређује филозофију функције и пројектује визију њеног развоја. Концепција цивилно-војне сарадње се усклађује са осталим функцијама и обезбеђује синхронизован развој потребних способности Војске. На тај начин концепција цивилно-војне сарадње одређује и остале потребне компоненте за развој функције. Она даје препознатљиву перспективну слику на основу које се сачињавају општи и посебни циљеви цивилно-војне сарадње. Операционализацијом циљева долази се до задатака за чије је извршавање потребно изабрати одговарајући кадар и функционално га оспособити и обучити. Успостављање организацијско-формацијске структуре такође је засновано на концепцији цивилно-војне сарадње. Концепција има велику улогу у нормативно-правном и доктринарном уређењу функције цивилно-војне сарадње, чиме се обезбеђује њен легитимитет и теоретска заснованост. Доктрина цивилно-војне сарадње одражава

национални приступ и схватање њене функције у Војсци Србије, како на територији сопствене државе, тако и на територији страних држава, то јест у мировним операцијама. Доктрина обезбеђује функционално усмјерење и даје ширину у интерпретацији и флексибилност у примјени. Она је основни стратешко-доктринарни документ за планирање, припрему, организацију, обезбеђење и реализацију цивилно-војне сарадње у Војсци Србије. То је документ који дефинише њене јединствене основе и представља скуп ставова и смјерница о процесу управљања и функционисања. Са Доктрином цивилно-војне сарадње Војске Србије биће усклађена правила, упутства и други нижи документи.

Важну карику у свакој дјелатности чини кадар. Увођење нове функције у Војску Србије наметнуло је и потребу за избором људства које ће реализовати ту функцију. Пошто се ради о специфичној области логично је да је за успешно реализовање задатака потребно обезбиједити кадар који ће својим моралним, психофизичким и стручним потенцијалима то и омогућити. То намеће одређивање критеријума које треба да посједује кадар који ће се

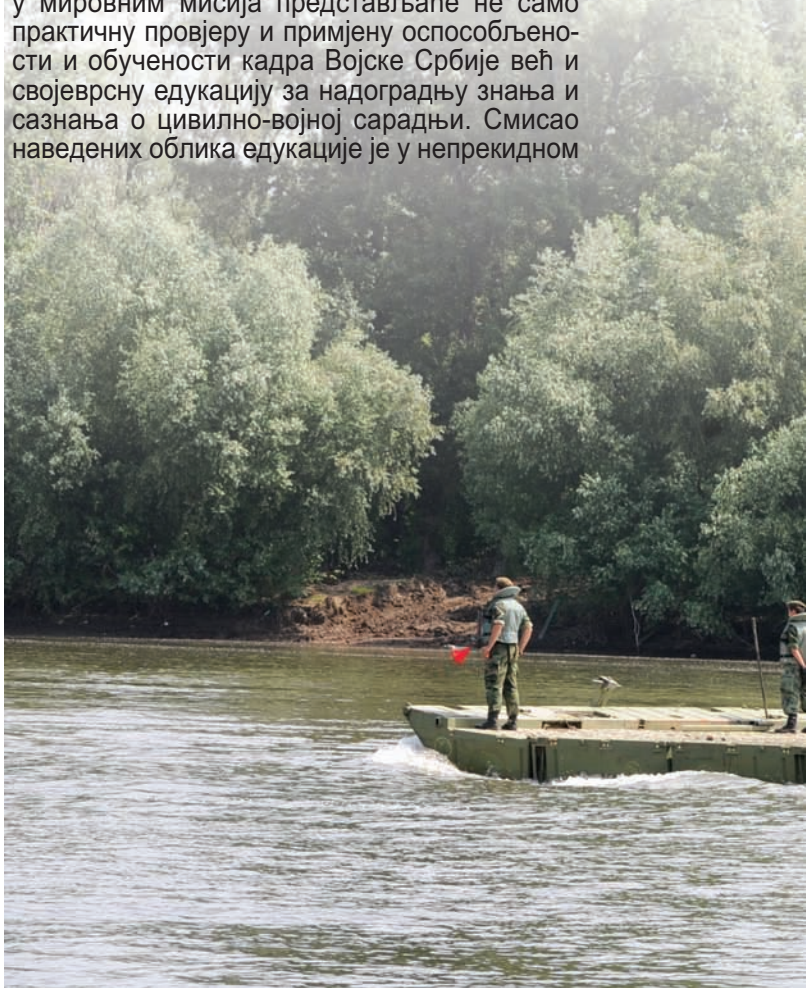
бавити извршавањем функционалних задатака цивилно-војне сарадње. Тако дефинисани критеријуми се уграђују у „Упутство за избор кандидата за попуну формацијских места органа за цивилно-војну сарадњу у Војсци Србије“.⁷⁾ Упутство регулише начин и потребну процедуру при избору кандидата за рад на задацима из функције цивилно-војне сарадње на свим нивоима командовања у Војсци Србије. Циљ овог упутства је успостављање нормативне регулативе за избор кадра за извршавање функције цивилно-војне сарадње на тактичком, оперативном и стратегијском нивоу. Упутство регулише ко се може поставити на формацијска мјеста органа за цивилно-војну сарадњу у Војсци Србије и ко има предност. Посебност функције диктира и посебне услове које кандидат за рад на задацима из функције цивилно-војне сарадње треба да испуни. За пријем и рад на формацијским мјестима органа за цивилно-војну сарадњу у Војсци Србије кандидат треба да испуњава следеће посебне услове: да је здравствено способан за службу у Војсци Србије; да има сертификовано знање енглеског језика на нивоу STANAG 6001; да посједује знање у раду на рачунару потврђено сертификатом „ECDL“; да има минимум три године радног искуства на командирским дужностима; да су му последње двије службене оцене најмање „врло добар“ и да има позитивну оцјену са безбједносне провере. Осим испуњавања прописаних услова за пријем и рад на формацијским мјестима органа за цивилно-војну сарадњу у Војсци Србије, кандидат мора: да буде мотивисан за обављање послова из области цивилно-војне сарадње; да посједује свијест о културолошким разликама; да буде комуникативан и способан за посредовање и преговарање; да посједује способност за тимски рад и да посједује способност аналитичког рада. Упутство прецизира и начин и поступак пријема, процедуре око постављења на дужност и сагласност за премјештај лица ван састава органа цивилно-војне сарадње. Саставни део Упутства за избор кандидата за попуну формацијских мјеста органа за цивилно-војну сарадњу у Војсци Србије је Упитник.⁸⁾ Све то указује на важност избора кадра за цивилно-војну сарадњу од кога зависи и ефикасност функције.

Едукација овог кадра заслужује посебну пажњу и представља веома исплативу инвестицију у развоју функције. Изабрани кадар за попуну формацијских мјеста органа за цивилно-војну сарадњу задовољава потребне претпоставке,

⁷⁾ Упутство се налази у Одељењу за цивилно-војну сарадњу (Ј-9) ГШ ВС.

⁸⁾ Упитник је урађен на основу критеријума и у сарадњи са психолозима из Управе за људске ресурсе (Ј-1) ГШ ВС.

али још увијек не обезбјеђује квалитетно извршавање задатака. Тај кадар потребно је додатно обучавати и свакодневно оспособљавати за функционално обављање задатака. Најзаступљенији облици и форме обучавања и оспособљавања јесу курсеви – семинари о цивилно-војној сарадњи. Они се реализују код нас и у иностранству. Веома користан облик едукације остварује се и путем експертских и других разговора са представницима цивилно-војне сарадње страних земаља, изасланицима одбране, представницима цивилно-војне сарадње КФОР-а, представницима Управе за ванредне ситуације, Црвеног крста Србије, Међународног комитета црвеног крста, Института ратне вјештине... Значајан сегмент у едукацији кадра припада и курсевима за штабно оспособљавање кадра, као и курсевима за планирање у ванредним ситуацијама. Заступљеност функције цивилно-војне сарадње у вјежбоним активностима Војске Србије, како на вјежбама националног, тако и на вјежбама међународног карактера, знатно доприноси подизању нивоа оспособљености и обучености. Канцеларија за цивилно-војну сарадњу, као центар за обуку, такође представља важан облик едукације органа цивилно-војне сарадње, чији радни састанци нуде могућност изналажења конструктивних рјешења актуелних проблема, те представљају специфичан облик едуковања. Посебан облик оспособљавања садржи и конференција о цивилно-војној сарадњи. Учешће кадра цивилно-војне сарадње у мировним мисијама представљаће не само практичну проверу и примјену оспособљености и обучености кадра Војске Србије већ и својеврсну едукацију за надоградњу знања и сазнања о цивилно-војној сарадњи. Смисао наведених облика едукације је у непрекидном

функционалном усавршавању. Поред тога, важно је истаћи и значај едукације припадника других структура из тематике цивилно-војне сарадње. С тим у вези је и интенција да се садржаји цивилно-војне сарадње уграде у наставне планове и програме Војне академије, командно-штабног и генерал-штабног усавршавања.

Знања и вјештине у систему цивилно-војне сарадње

Важан елемент у систему цивилно-војне сарадње представљају знања и вјештине. У досадашњим војнообразовним системима Војске Србије није било садржаја који су у наставним плановима и програмима третирали проблематику цивилно-војне сарадње. То је био камен спотицања у увођењу ове функције у Војску Србије, јер се није знало која су знања и вјештине потребне за успјешно извршавање задатака из функције цивилно-војне сарадње. У прилог томе говори и констатација: „*До недавно никад нисмо ни чули за цивилно-војну сарадњу, а данас не можемо живјети без цивилно-војне сарадње*“.⁹⁾

Дакле, цивилно-војна сарадња постала доминантна активност на пољу рјешавања било ког конфликта између војске и цивила, а исто тако и на пољу обезбјеђења предуслова за њихову међусобну сарадњу. Стога је значај разумијевања и уважавања функције цивилно-војне сарадње изузетно битан како за команданте тако и за извршиоце те функције. Командантима ће умногоме бити олакшан рад по питању односа са цивилним структурама (представници локалне власти, становништво, владине и невладине, домаће и стране орга-

низације и агенције, итд.), јер ће за то имати органе који посједују стручна знања и вјештине за успостављање контакта са цивилним структурама по тачно утврђеним процедурама. Добро познавање дјелокруга рада органа цивилно-војне сарадње имаће за последицу намјенско ангажовање тог стручног кадра. Цивилно-војна сарадња јесте командна функција, али право одлучивања имају команданти, а не органи цивилно-војне сарадње. Органи цивилно-војне сарадње представљају ефикасно оруђе или алат команданта за успостављање контакта и сарадње са цивилним структурама. Они су савјетници команданта о проблемима и потребама цивилних актера у зони операције јединице. Њихов значај за ефикасан рад јединице видљив је и у процесу оперативног планирања, као и у процесу доношења одлуке, јер су официри цивилно-војне сарадње штабни органи и морају познавати своје задатке и обавезе у свим фазама оперативног одлучивања. Органи цивилно-војне сарадње морају бити добри познаваоци тактике, техника и процедура у извршавању функционалних задатака. За припаднике цивилно-војне сарадње од капиталног значаја су знања и вјештине: у познавању структура веза и координације; у процјени органа цивилно-војне сарадње; у коришћењу ознака на карти за цивилно-војну сарадњу; у раду центара за цивилно-војну сарадњу; у изради и реализацији пројеката и извјештавања о елементима цивилно-војне сарадње; у изради приручника за војника; у одржавању састанака и рада у заједничким комисијама; у познавању рада центара за подршку расељених лица и избјеглица и у пружању безбједносне подршке цивилним агенцијама.

Истина је да готово све стране војске не третирају цивилно-војну сарадњу као капацити-

⁹⁾ Адмирал Л. Смит, командант ИФОР-а

тет за ангажовање на својој територији већ искључиво за ангажовање у операцијама ван своје територије. Војска Србије развија капацитете цивилно-војне сарадње за потребе све три мисије, што значи и за потребе ангажовања на сопственој територији, што је специфичност. Дакле, цивилно-војна сарадња Војске Србије развија капацитете и способности за другу мисију ради учествовања Војске Србије у мировним мисијама под окриљем Уједињених Нација или Европске уније. То је довољан разлог да обучавање и оспособљавање кадра цивилно-војне сарадње у Војсци Србије мора уважавати принцип компатибилности. Али, исто тако, органи цивилно-војне сарадње обучавају се у изградњи капацитета и способности за прву и трећу мисију Војске Србије. Дакле, ради се о заиста широком и специфичном спектру знања и вјештина које официри цивилно-војне сарадње морају да посједују. При томе је битно напоменути да је због велике примјене цивилно-војне сарадње у мировним мисијама широм свијета потреба за тим знањима и вјештинама постала императив добре оспособљености и обучености кадрова. То уједно говори да је солидно познавање енглеског језика предуслов за долазак до ових знања. Будући да је припадник цивилно-војне сарадње штабни орган и да учествује у процесу оперативног планирања и одлучивања знања и вјештине из области штабног оспособљавања врло су битна. Квалитет и квантитет пројектованих способности цивилно-војне сарадње кроз израду листе универзалних задатака и листе тежишних задатака мисије посљедица је расположивих знања. Да би органи цивилно-војне сарадње пружили функционалну подршку на оперативном и тактичком нивоу командовања неопходно је да посједују знања и вјештине у процјени елемената ове сарадње и изради базе података о капацитетима цивилног сектора. Укључивање функције цивилно-војне сарадње у вјежбове активности Војске Србије (домаће и међународне вјежбе) подразумијева посједовање потребних знања и вјештина за извршавање функционалних задатака. Потребна знања и вјештине из ове области посебно долазе до изражаја кад је њихова примјена на међународном нивоу.

Цивилно-војна сарадња представља изузетно широку област у којој постоји непрекидна потреба за усавршавањем. Не постоји јединствен рецепт за развој цивилно-војне сарадње, али је сигурно да она постаје врло моћно оружје за достизање успјеха. Поучно је учити се на туђим искуствима, али и њих треба критички прихватати и уважавати сопствене

специфичности. Ова област пружа огромне могућности у теоријској спознаји и практичној примјени. Да би се наведене могућности максимално искористиле добро је примијенити и следећу препоруку: „Треба учити оно што је за учење, а онда ићи сопственим путем.“¹⁰⁾

Закључак

Функција цивилно-војне сарадње релативно је нова у организацијско-формацијској структури Војске Србије и заслужује пуну пажњу свих доносилаца одлуке. Улагања у знања и вјештине кадрова који се баве функцијом цивилно-војне сарадње у Војсци Србије захтијева, прије свега, поштовање критеријума из Упутства за избор кандидата за попуно одређених формацијских мјеста. Инвестирање у образовање будућих официра Војске Србије који би се бавили овом облашћу стварају се врло важни предуслови за развој једне веома важне функције Војске Србије. Узму ли се у обзир трендови савремених војних операција и незаобилазност учешћа цивилне компоненте, перспектива цивилно-војне сарадње се већ назире, јер њена функција пружа гаранцију за успјех. Зато је њен развој од непроцењивог значаја не само за кадрове цивилно-војне сарадње већ и за цијело друштво.

Литература:

1. *Војна енциклопедија*, Редакција Војне енциклопедије, Београд, 1975.
2. *Војни лексикон*, Војноиздавачки завод, Београд, 1981.
3. Куколеча, *Организационо-пословни лексикон*, ИРО „Рад“, Београд, 1986.
4. *Материјали са курсева о цивилно-војној сарадњи у иностранству на којима су учествовали наши официри*.
5. *Материјали са курса о цивилно-војној сарадњи у Војсци Србије*,
6. *NATO CIMIC Doctrine, AJP-9*, 18. јуни 2001.
7. Жуловић Н., „*Цивилно-војна сарадња у савременим операцијама*“, Нови гласник број 1/2005, Војноиздавачки завод, Београд.
8. *Приручник, Combat Operations, Army Doctrine publication II-Part A, Fundamentals, Landmacht, Royal Netherlands Army*, 1998, Chapter 5, Anex C.
9. *Стратегија одбране*, 2009.
10. *Доктрина цивилно-војне сарадње Војске Србије*, радна верзија.
11. *Правило тактика, технике и процедуре цивилно-војне сарадње у Војсци Србије*, радна верзија.
12. *Упутство за рад Канцеларије за цивилно-војну сарадњу*.
13. *Упутство за избор кандидата за попуно формацијских мјеста органа за цивилно-војну сарадњу у Војсци Србије*.

¹⁰⁾ Џорџ Фридрих Хендл.